

Liefde maakt blind (deel 4a)

Kolonialisme

Anders dan dit het geval is met zijn mening over de ontwikkelingen in China en Japan, kan er wat betreft zijn mening over het lot van Nederlands-Indië geen onderscheid gemaakt worden tussen een professionele analyse van de politieke ontwikkelingen en een meer persoonlijke mening. Van Guliks officiële rapporten spreken net zo'n duidelijke taal als hijzelf: Nederlands-Indië moest terug onder Nederlands gezag. Van daar, decennia nadat ook de laatste koloniën hun onafhankelijkheid verkregen, komt dit uitgesproken 'kolonialisme' als zeer conservatief en bekrompen over. Maar rond het midden van de twintigste eeuw was de houding van Van Gulik geen uitzondering: zijn overtuigingen waren in lijn met de opstelling van de Nederlandse regering en de buitenlandse dienst.

Indië verloren, rampspoed geboren

Het verlies van Nederlands-Indië werd in Nederland als een grote schok ervaren. De frase 'Indië verloren, rampspoed geboren' werd al snel gemeengoed. Om verschillende redenen beschouwden velen Indië als een wezenlijk onderdeel van het nationale bewustzijn. Zo had de koloniale expansie een essentiële bijdrage geleverd aan de veiligheid en overlevingskansen van Nederland. Het koloniale rijk was een bron van prestige en macht. Men vreesde dat Nederland het vooral economisch niet zonder koloniën zou redden. Hiernaast voelde men zich cultureel en wetenschappelijk met Indië verbonden. Tot slot was men verantwoordigd dat de grote taak om de Indonesische bevolking tot 'wasdom' te brengen zo plotseling afgebroken werd. In Nederland was een onafhankelijk Nederlands-Indië dus absoluut onaanvaardbaar.

Zorgen

Uit zijn officiële rapporten blijkt dat ook Van Gulik zich veel zorgen maakte om het lot van Nederlands-

Indië. Hij eindigt zijn rapporten vaak met een vurig pleidooi voor het herstel van het Nederlands gezag. Uit deze pleidooien spreekt een angst om het land en daarmee de invloed van Nederland in Zuidoost-Azië te verliezen. Zelfs een paar weken nadat de Ronde Tafel Akkoorden gesloten waren, pleit Van Gulik nog dat Nederland zich moet laten gelden in Indonesië. Hij waarschuwt dat de pers in Japan en China de ontwikkelingen in het land met meer aandacht volgt dan men zou veronderstellen. Van Gulik had opgemerkt dat men Nederland los van Indonesië is gaan beschouwen, en meer is gaan zien als het rijk in Europa. Dit zou de positie van Nederland en ook indirect van Indonesië zelf nadelig kunnen beïnvloeden. Van Gulik schrijft dat dit kon voorkomen worden als de Nederlanders hun *assets*, bestaande uit initiatief en handelsdurf, ten volle zouden gebruiken.

Ook de Nederlandse houding betreffende China had invloed op de positie van Indonesië. In de rapporten die Van Gulik in Chungking schreef, linkt hij de situatie in China voortdurend aan Nederlands-Indië en de positie van Nederland aldaar. Hij benadrukt dat Nederland zich geen falen kan permitteren. Hij stelt dat het

onraadzaam zou zijn om de banden met de nationalistische regering, die inmiddels naar Taiwan gevlucht was, te verbreken of onder druk te zetten. In Indonesië werkten veel Chinezen, 'nijvere werkers' die volgens Van Gulik 'wars waren van communistische intriges'. Hij vreesde dat elk gebaar ten gunste van de Communisten deze groep aan het twijfelen zou brengen. Ook waarschuwt hij in het rapport over de geheime Chinese verenigingen voor de invloed van een tak van de Blauwe Bond, de T'ung-meng-hui in Nederlands-Indië. Om deze reden adviseert Van Gulik Den Haag zelfs om zich te mengen in de Chinese, binnenlandse politiek. Hij stelt dat de invloed van de Blauwe Bond in de kolonie de Nederlandse regering reden geeft om strenge maatregelen te nemen tegen de 'terrorisatie van de Chinese bevolking door deze geheime organisaties'.

Wordt (snel) vervolgd...

Lisanne Boer

Foto: op 27 december 1949 werd de soevereiniteitsoverdracht getekend door Koningin Wilhelmina. (Bron: <http://www.anno.nl>)



Rechter Tie en het geheim van de wierrookklok



25. 'Waarom u haar vermoord hebt? Dat zal ik u uitleggen,' zegt Rechter Tie tot de schilder. 'Uw motief was vrees voor ontdekking. Na haar huwelijk hebt u mevrouw Ho gedwongen de oude verhouding voort te zetten. Op den duur begon dit haar tegen te staan. Ze liet u weten dat ze alles aan haar man zou vertellen als u uw bezoeken niet staakte. Uw bezoek van vanmiddag heeft natuurlijk tot een hevige ruzie geleid. U hebt haar toen uit de weg geruimd op zo'n manier, dat het op zelfmoord zou lijken. Doordat de theepot omviel en de wierrookklok uitdoofde, weet ik dat de moord omstreeks half vijf gepleegd is. U bent om die tijd bij het huis gezien.' De schilder heeft zijn hand voor zijn gezicht geslagen en snikt zacht. Eindelijk hervindt hij zijn zelfbeheersing en antwoordt: 'Ja, dat is natuurlijk de meest voor de hand liggende verklaring. Ik ben inderdaad omstreeks half vijf bij het huis geweest.' 'Maar zegt u toch dat het niet waar is, meneer Fung,' roept de kamenier uit. 'U weet toch dat mevrouw Ho liever gestorven zou zijn dan uw bezoeken te missen!' 'Gestorven is ze inderdaad,' zegt de Rechter grimmig. 'Ga terug naar het huis van je meester, kamenier. Ik heb u niet meer nodig. Wij zullen ons gesprek voortzetten in het rechtsgebouw, meneer Fung. Komt u mee.'



26. De kamenier is teruggegaan naar het huis van haar meester, en de Rechter neemt Fung mee naar het rechtsgebouw. 'Begrijpt u mij goed, Edelachtbare,' zegt Fung. 'Ik ontken dat ik mevrouw Ho heb vermoord, maar als het onmogelijk is de ware dader te vinden, wil ik best zeggen dat ik het gedaan heb. Ik zal toch spoedig sterven, en of dat nu in mijn bed gebeurt of op het schavot, doet weinig terzake. Met haar dood valt de laatste reden weg waarom ik nog wilde leven. Mijn andere liefde, de kunst, had me allang in de steek gelaten... Maar als u hoop hebt de schoft te vinden die haar dood werkelijk op zijn geweten heeft, dan mag ik het onderzoek niet in de war sturen, door mij schuldig te verklaren aan een misdaad die ik niet begaan heb.' Rechter Tie is getroffen door de oprechte toon van de schilder, maar hij houdt er nog steeds rekening mee, dat Fung komedie speelt. Het loopt tegen de avond en sommige winkeliers zijn al bezig hun voorraden binnen te halen. 'Als u onschuldig bent,' vraagt de Rechter, wat kwam u dan om half vijf doen bij het huis van Ho?' 'Vanmorgen kreeg ik een briefje van haar, gebracht door een straatjongen,' antwoordt de schilder. 'Er stond in, dat ze me dringend moest spreken en of ik tegen half vijf bij de tuinpoort wilde zijn.'